

СЕКЦІЯ 3 ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2022-46-3

УДК 338.2:658

Кваско А. В.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту підприємств
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7726-4501>
E-mail: alla_kvasko@ukr.net*

Шендерівська Л. П.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту підприємств
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3104-9803>
E-mail: lina.shenderivska@gmail.com*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

Ефективність основної діяльності підприємства є не лише передумовою його подальшого розвитку, а й основним питанням виживання підприємства у конкурентному середовищі. У статті розглянуто сутність понять ефективність, операційна діяльність та ефективність операційної діяльності, наведено класифікацію видів економічної ефективності операційної діяльності, яка свідчить про складність та багатокомпонентність даного поняття. Відзначено, що відсутня єдина система показників оцінки ефективності операційної діяльності, а існуючі системи показників відповідають ресурсному, витратному, ресурсно-витратному та цільовому підходам до їх формування. За результатами дослідження найбільш поширених систем показників оцінки ефективності основної діяльності сформовано систему показників, що відповідає двом умовам: не переобтяжена кількістю показників і охоплює основні аспекти діяльності підприємства.

Ключові слова: ефективність, операційна діяльність, операційна ефективність, ефективність операційної діяльності підприємства, показники ефективності, результативність, рентабельність.

Kvasko Alla, Shenderivska Lina. EFFICIENCY OF THE ENTERPRISE'S OPERATING ACTIVITY AND ITS EVALUATION

The efficiency of the main activity of the enterprise is not only a prerequisite for its further development, but also the main issue of survival of the enterprise in a competitive environment. The article considers the essence of the concepts of efficiency, operational activity and efficiency of operational activity. It is noted that the definition of "operational efficiency", which provides a competitive advantage through better use of available resources or opportunities, is becoming increasingly common in the domestic economy. The classification of types of economic efficiency of operational activity is given, which testifies to the complexity and multicomponent nature of this concept, as well as the advantages of their application depending on the objectives of the study. Among the main features of the classification are the level of the object of management, the types of results obtained, the degree of coverage of resources and types of their expenditure, the functional sphere of manifestation, types of business processes and stakeholders. It is noted that there is no single system of indicators for assessing the effectiveness of operational activities, and existing systems of indicators correspond to resource, cost, resource-cost and targeted approaches to their formation. The considered evaluation systems contain different number of evaluation directions and indicators that characterize them. This affects the speed of results and the quality of evaluation. According to the results of the study of the most common systems of indicators for assessing the effectiveness of the main activity formed a system of indicators that meets two conditions: not overloaded with the number of indicators and covers the main aspects of the enterprise. This system includes several blocks, and the number of indicators in each of them does not exceed five. Due to this, such a system of indicators should be used in rapid analysis. Groups (subgroups) of indicators include: indicators of resource efficiency in terms of their individual types and an integrated indicator of resource efficiency; indicators that characterize the level of achievement of goals in terms of production and sales, costs and market share; summary of operational efficiency indicators.

Keywords: efficiency, operational activity, operational efficiency, efficiency of operational activity of the enterprise, efficiency indicators, efficiency, profitability.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності операційної діяльності є особливо актуальним в умовах швидкозмінного зовнішнього середовища та економічної кризи. Підприємства в таких умовах мають зосередити зусилля на скороченні витрат, оптимальних стратегіях свого функціонування та швидкого реагування на параметри зовнішнього середовища. Іншими словами, для виживання та подальшого розвитку підприємств необхідно зосередити увагу на методах управління ефективністю операційної діяльності та їх удосконаленні, першим етапом чого є оцінювання фактичного стану справ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективності діяльності підприємств досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, серед яких: П. Друкер, Д. Нортон, В. Парето, М. Мескон, К. Макконнелл, Г. Емерсон, Р. Чейз, С. Покропивний, О. Олексюк, Г. Савицька, І. Бланк, Г. Капінос, В. Васильков, Д. Саричев та інші. Проте відкритим залишається питання формування системи показників оцінювання ефективності операційної діяльності, яка враховувала ключові чинники основної діяльності, а результати її використання давали можливість виявити вузькі місця та розробити заходи по їх подоланню. Керівництво підприємств повинно мати можливість обрати таку систему показників, яка б враховувала сферу його діяльності.

Мета статті. Основною метою роботи є висвітлення змісту поняття «ефективність операційної діяльності» та формування системи показників її оцінювання, яка дозволяла б порівняно швидко отримати висновки щодо ефективності основної діяльності підприємства.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. З питанням визначення ефективності операційної діяльності стикається будь-яке підприємство. Реалізація проєктів, проведення реорганізації, співпраця з інвесторами, пошук причин скорочення прибутку або зростання витрат – все це передбачає визначення показників, що характеризують ефективність роботи підприємства.

Всі широко відомі визначення категорії «ефективність» можна поділити на дві групи. Перша група трактувань пов'язана з розглядом ефективності через результативність діяльності, яка відображена у показниках дохід, продуктивність, прибуток, витрати, тобто є співвідношенням резуль-

татів і витрат. Друга група оцінює ефективність через досягнення мети, а співвідношення «результат – мета» має показати чи досягнута поставлена мета і, якщо ні, то наскільки підприємство до неї наблизилось.

Так, О. І. Олексюк відзначав, що ефективність – це категорія, яка відображає «дійсну сукупність властивостей і параметрів підприємства, які виражають якість його роботи, економічність витрачання ресурсів, раціональність організації технології виготовлення продукції, повноту використання обладнання та робочого часу, продуктивність праці, тощо», додаючи при цьому, що зазначені характеристики підприємства «виявляються у процесі його функціонування у певному проміжку часу» [1, с. 87].

Відзначимо, що більшість західних вчених розглядали «ефективність» в якості результативності, проте і тут є два підходи. Згідно першого підходу ефективність сприймалась як внутрішній параметр функціонування підприємства, який відображав ефективність використання ресурсів, а другий – пов'язував дане поняття з різними ринками, зокрема, ресурсів, товарів та іншими, що відповідає зовнішньому поняттю. Представниками першої групи були М. Мескон, Ф. Хедоурі, а другої – Х. Лібенштейн, С. Фішер, Р. Шмалензі [2, с. 27–28].

Ресурсний підхід до поняття «ефективність» демонструє і міжнародний стандарт ISO 9000:2000, де ефективність розглядається як співвідношення між «досягнутим результатом і використаними ресурсами». П. Друкер відзначив, що результативність – це «наслідок певних процесів, виконання функцій, завдань, досягнення цілей, а ефективність – наслідок правильності таких дій», проте обидва поняття є важливими. Дані підходи доповнюють один одного, оскільки основним моментом є відповідність фактичного результату встановленій меті і, разом з тим, ефективність характеризує якість отриманого результату [1, с. 49].

«Операційна діяльність» відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку це «основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю». «Основну діяльність» теж саме джерело трактує як «операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу» [3].

У фаховій літературі зустрічаються і інші визначення операційної діяльності. Так, Г. Капінос розглядає операційну діяльність як «діяльність, яка здійснюється в рамках операційної системи з метою створення будь-якої корисності шляхом перетворення входів (ресурсів усіх видів) у виходи (готові продукти та послуги)» [4, с. 69]. І. Бланк відзначає, що операційна діяльність є основою діяльністю підприємства, з метою здійснення якої воно й створено [5]. О. Михайловська зосереджує увагу на виробничому підході, відповідно до якого операційна діяльність пов'язана з «навмисним перетворенням матеріалів, інформації або покупців», тобто включає процеси закупівлі матеріалів, їх перетворення у готовий продукт та постачання його покупцю [6, с. 48].

Для виживання у конкурентному середовищі підприємство повинне виробляти продукцію (товари, послуги), що користуватиметься попитом на ринку, і реалізація якої принесе суб'єкту господарювання найбільшу вигоду (ефект). Економічна ефективність операційної діяльності є комплексним відображенням кінцевих результатів використання засобів виробництва та робочої сили за певний період часу [7, с. 562]. Іншими словами, це здатність підприємства в процесі операційної діяльності створювати певну цінність, яка дозволяє задовольнити інтереси різних стейкхолдерів (власників бізнесу, персоналу, покупців, споживачів, держави) при раціональному використанні наявної комбінації ресурсів, адаптації до змін зовнішнього середовища та досягненні поставлених цілей.

Поряд з поняттям «ефективність операційної діяльності» використовується і дефініція «операційна ефективність», яку у науковий обіг ввів М. Портер і трактував, як виконання подібних видів діяльності краще ніж це робить конкурент. Він додавав, що операційна ефективність спирається також на інші види практичної діяльності, що дозволяють компанії краще використовувати наявні фактори виробництва [8, с. 135]. Британський економіст Д. Барнс ідентифікує операційну ефективність як вимірювальний рівень продуктивності, досягнутий підприємством, що порівнюється зі стандартом або визначеним рівнем таких показників як результативність, економічність діяльності, екологічна відповідальність [9, с. 57]. Вітчизняні економісти А. Осокіна і Ю. Чичкан-Хліповка розглядають операційну ефективність як «комплексне відношення кінцевих резуль-

татів операційної діяльності підприємства, що пропонуються на ринку з метою задоволення потреб споживачів, до витрат сукупності ресурсів, що мали місце протягом певного проміжку часу» [10, с. 53].

Ефективність операційної діяльності підприємства залежить від багатьох чинників серед яких:

1) сфера діяльності (промисловість, будівництво, фінансова діяльність, торгівля тощо);

2) місце розташування підприємства (відносно джерел сировини та споживачів/замовників, наявність транспортних шляхів та інтенсивність їх завантаження (потоків));

3) спеціалізація підприємства та його асортиментної політики;

4) якість його продукції та виконуваних робіт;

4) рівень витрат підприємства та система управління запасами;

5) бренд підприємства (імідж, репутація).

Складність і багатокомпонентність поняття «ефективність операційної діяльності» відображається і на широті її класифікації, основні види якої подані у табл. 1.

Оцінювання ефективності операційної діяльності, як основа для формування напрямів розвитку підприємства та його стратегії, означає визначення результатів роботи підприємства з врахуванням характеристики середовища, в якому воно функціонує. В найбільш загальному вигляді це передбачає оцінку прибутковості діяльності, раціональності використання наявних ресурсів, відповідність ринкових потреб та можливостей підприємства.

З точки зору ресурсного підходу, ефективність операційної діяльності забезпечується поєднанням таких факторів як робоча сила, основні засоби, предмети праці, природні ресурси (земля). Формування системи показників оцінки ефективності операційної діяльності залежить від сфери діяльності підприємства, його розміру, форми власності та політики управління ним. Відповідна група економістів оцінює ефективність операційної діяльності через показники ефективності використання окремих видів ресурсів [1; 11].

Інша група економістів при оцінці ефективності операційної діяльності акцентує увагу на співвідношенні фінансових результатів діяльності та витрат за досліджуваний період часу, тобто так званий витратний підхід. Він зосереджує увагу на факторах операційної діяльності, що впливають на рентабельність даної діяльності.

Таблица 1

Класифікація видів ефективності операційної діяльності підприємства

Ознака класифікації	Видів ефективності операційної діяльності	Переваги використання
За рівнем об'єкту господарювання	– ефективність підприємства (об'єднання) – ефективність структурного підрозділу – ефективність виробництва окремого виду продукції	Надає можливість оцінювати та порівнювати ефективність окремих напрямів роботи та підрозділів підприємства. Корисний при прийнятті управлінських рішень
За наслідками (видами) отриманих результатів	– соціально-економічна – комерційна – еколого-економічна	Дозволяє оцінювати не лише фінансово-економічні результати роботи, а й соціальні та екологічні аспекти діяльності
За ступенем охоплення ресурсів (або матеріально-технічним наповненням)	– ефективність використання основних засобів – ефективність використання оборотних активів – ефективність використання нематеріальних активів – ефективність використання трудових ресурсів	Дозволяє оцінити ефективність в розрізі основних ресурсних груп, що може сприяти оптимізації їх структури
За видом витрачання ресурсів або витрат	– ресурсна ефективність – витратна ефективність	Дозволяє зосередитись на проблемній статтях та елементах витрат для вирішення питань їх оптимізації
За функціональною сферою прояву	– економічна – соціальна – психологічна – організаційна – технологічна – правова – екологічна	Охоплює як ключові, так і не ключові аспекти діяльності підприємства
За основними бізнес-процесами	– ефективність дослідження ринку – ефективність забезпечення ресурсами – ефективність виробництва (основного, допоміжного, обслуговуючого) – ефективність транспортування – ефективність зберігання продукції – ефективність реалізації продукції	Дозволяє дослідити «слабкі місця» окремих бізнес-процесів та їх вплив на загальну ефективність діяльності
За стейкхолдерами	– ефективність для власників бізнесу – ефективність для персоналу – ефективність для постачальників – ефективність для покупців (споживачів) – ефективність для кредиторів – ефективність для держави	Дозволяє дослідити залежність між процесами, що відбуваються на підприємстві, та інтересами окремих стейкхолдерів, що також сприяє оптимізації діяльності

Джерело: [2; 7; 11]

Частина економістів поділяє систему показників ефективності операційної діяльності на дві групи: узагальнюючі показники бізнесу та показники ефективності використання ресурсів [7; 12].

Д. Саричев крім ресурсного, витратного та ресурсно-витратного підходів до оцінки ефективності операційної діяльності виділяє ще й четвертий підхід – цільовий, коли ефективність оцінюється як ступінь досягнення цільових параметрів функціонування підприємства. Результатом досліджень даного науковця є система показників оці-

нювання ефективності операційної (виробничої) діяльності підприємства, яка включає чотири складові [12, с. 141]:

- показники ефективності використання активів підприємства (оборотних та основних фондів);
- показники ефективності використання ресурсів підприємства (ресурсів праці та матеріальних ресурсів);
- цілеоцінні показники ефективності операційної діяльності;
- узагальнюючі показники ефективності операційної (виробничої) діяльності.

Ефективність використання оборотних фондів автор пропонує оцінювати за допомогою коефіцієнтів оборотності та тривалості обороту як оборотних коштів загалом, так і окремих їх груп (запаси, дебіторська заборгованість). Оцінювання ефективності використання основних фондів містить такі показники як фондівіддача активної частини основних фондів, фондомісткість чистої продукції, рентабельність основних фондів, коефіцієнт залучення основних фондів до операційного процесу, КЖД; енергоефективність, амортизаційна віддача. Варто відзначити, що частина показників даної групи більш придатна для оцінки інвестиційних проектів ніж операційної діяльності в цілому.

Визначення ефективності використання ресурсів праці базується на основі визначення продуктивності праці та темпів її зростання, трудомісткості продукції, фондоозброєності, зарплатомісткості та зарплатовіддачі, ефективності використання робочого часу та відносному вивільненні працівників, економії фонду оплати праці та рентабельності витрат на персонал, а також частці приросту продукції за рахунок підвищення продуктивності праці. Ефективність використання матеріальних ресурсів характеризується матеріаломісткістю продукції в розрізі видів витрат, матеріаловіддачею, витратами палива і енергії на 1 грн чистої продукції, економією матеріальних витрат і енергії та коефіцієнтом використання найважливіших видів сировини і матеріалів.

Цілеоцінні показники ефективності операційної діяльності пов'язані, по-перше, з показниками виконання плану з обсягів товарної і реалізованої продукції, з генерації необхідного обсягу доходу та чистого прибутку від основної діяльності, з коефіцієнтом зростання валового прибутку, а по-друге, з рівнем задоволення потреб ринку. Відзначимо, що в наведеному переліку варто замінити валовий прибуток на операційний, оскільки саме він характеризує результативність основної діяльності підприємства. Також виникають питання до використання показника «рівень задоволення потреб ринку», який в інтерпретації Д. Саричева є «співвідношення обсягу випущеної продукції до ринкової ніші підприємства», а отже не враховує варіанту нерівності обсягів виробництва і реалізації продукції.

Узагальнюючі показники ефективності операційної діяльності (рентабельність операційної діяльності; рентабельність вироб-

ництва; виробництво продукції на одиницю витрат ресурсів; витрати на одиницю товарної продукції; рентабельність продажів) в повній мірі відповідають своєму призначенню особливо, якщо йова йде про виробничі підприємства.

С. Лобов та В. Нусінов рекомендують оцінювати ефективність операційної діяльності за суб'єктами оцінки шляхом співставлення прибутку до сплати податків і зобов'язань у вигляді сплати відсотків та нарахованих амортизаційних відрахувань (ЕВІТДА) з показниками-індикаторами, що характеризують певні види витрат (в спрощеному варіанті ЕВІТДА – це сума операційного прибутку та амортизації). Зокрема, ефективність з точки зору інвесторів оцінюється співвідношенням ЕВІТДА та власного капіталу; з точки зору менеджера – співвідношення ЕВІТДА та операційних витрат; з точки зору кредиторів – відношення ЕВІТДА до величини заборгованості перед кредитором [13]. Тобто це відносні показники прибутковості, які є узагальнюючими показниками ефективності операційної діяльності.

Економісти А. Осокіна і Ю. Чичкан-Хліповка оцінювання операційної ефективності розглядають в двох площинах – за допомогою системи показників та за допомогою досягнення цільових орієнтирів бізнесу. До системи показників вони рекомендують включити п'ять груп, а саме: показники продуктивності операційної діяльності; показники, які характеризують часові параметри операційного циклу; показники, що характеризують якість «виходів» операційної системи; показники мікрологістичної діяльності; показники, що характеризують взаємодію підприємства із ключовими контрагентами [10, с. 53–54].

Основним питанням при оцінюванні ефективності операційної діяльності є формування системи показників, яка, з одного боку, охоплює всі ключові питання функціонування суб'єкту господарювання, а з іншого – запобігає ускладненню оцінювання. З нашої точки зору, для досить швидкого проведення процедури оцінювання, оперативного реагування на виявлені проблеми система показників має містити не більше 5 показників в кожному з блоків оцінювання. За необхідності коригування функціональних стратегій система показників має розширюватись за рахунок використання специфічних показників. Варіант оптимізованої системи показників подано у табл. 2.

Таблица 2

Система показників оцінювання ефективності операційної діяльності підприємства

Група / підгрупа показників ефективності		Показники
Показники ефективності використання ресурсів	– основних засобів	– віддача основних засобів – віддача активної частини основних засобів – рентабельність основних засобів- – коефіцієнт інтенсивного використання обладнання
	– оборотних засобів	– коефіцієнт оборотності запасів – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – тривалість операційного циклу
	– персоналу	– продуктивність праці – рентабельність витрат на персонал – зарплатомісткість продукції – коефіцієнт використання робочого часу – трудомісткість
	– матеріальних ресурсів	– матеріаломісткість продукції (за видами матеріалів) – матеріаловіддача – економія матеріальних витрат – рентабельність продукції
Інтегральний показник оцінки ефективності використання ресурсів		
Цілеоцінні показники ефективності		– коефіцієнт виконання плану з виробництва продукції – коефіцієнт виконання плану з реалізації продукції – коефіцієнт виконання змінних витрат (зміна рівня змінних витрат на одиницю продукції) – ринкова позиція (частка ринку або коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства)
Узагальнюючі показники ефективності операційної діяльності		– рентабельність операційної діяльності – витрати на одиницю товарної продукції – витрати на 1 грн. товарної продукції – рентабельність виробництва – рентабельність продаж

Висновки. Отже, ефективна операційна діяльність підприємства є основою його конкурентоспроможності та стабільного положення на ринку. Оцінювання ефективності операційної діяльності є обов'язковою складовою процесу управління суб'єктом господарювання, що забезпечує основу для формування не лише функціональних стратегій, а й загальної стратегії розвитку підприємства. Запропонована оптимізована система показників оцінювання ефективності операційної діяльності дозволить оперативно оцінювати ситуацію. Перспективами подальших досліджень є розробка системи показників для поглиблення аналізування ефективності основної діяльності з урахуванням галузевих особливостей підприємств на основі специфічних показників оцінювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Олексюк О. І. Економіка результативності діяльності підприємства : монографія. Київ : КНЕУ, 2008. 362 с.
2. Архіпов Н. М. Управління ефективністю операційної діяльності підприємства роздрібною торгівлю : дис. канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2019. 208 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/Mg==/3bfaacdda3191daf9ae49388890bf830.pdf> (дата звернення: 29.04.2022).
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 26.04.2022).
4. Капінос Г. І., Бабій І. В. Операційний менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 352 с.
5. Бланк И. А. Управление прибылью. Киев : Ника-Центр, 2007. 766 с.
6. Михайловська О. В. Операційний менеджмент : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2008. 550 с.
7. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: підручник / Під заг. ред. д. екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. Київ : КНЕУ, 2003. 608 с.
8. Никифорчин М. Д. Сутність операційної ефективності підприємства в контексті сучасних економічних теорій. *Фінансовий простір*. 2017. № 4(28). С. 134–139. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/547/545> (дата звернення: 26.04.2022).
9. Ігнат'єва І. А., Гавриленко Т. В. Операційна ефективність в стратегічному управлінні промисловими підприємствами. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. № 28(18). С. 56–60. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15757/Ihnatieva_Operatsiina_efektyvnist_v_stratichnomu_upravlinni.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 26.04.2022).
10. Осокіна А. В., Чичкан-Хліповка Ю. М., Теоретико-прикладні аспекти управління операційною ефективністю підприємства. *Чернігівський науковий часопис. Серія 1. Економіка і управління*. 2015. № 1(6).

- C. 46–56. URL: http://journals.stu.cn.ua/scientific_e-journal_of_chernigov/article/download/61182/56883 (дата звернення: 29.04.2022).
11. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
 12. Саричев Д. О. Управління ефективністю операційної діяльності підприємств. *Стратегія економічного розвитку України*. 2012. № 30. С. 136–143. URL: [http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/4347/2012_30_\(136-143\).pdf;jsessionid=197E8F185C383F774A9E05A973EEF1FD?sequence=1](http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/4347/2012_30_(136-143).pdf;jsessionid=197E8F185C383F774A9E05A973EEF1FD?sequence=1) (дата звернення: 29.04.2022).
 13. Лобов С., Нусінов В. Оцінювання ефективності операційної діяльності підприємств для різних суб'єктів оцінювання. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2014. № 38. С. 12–17. URL: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/download/84586/80135> (дата звернення: 29.04.2022).

REFERENCES:

1. Oleksiuk O. I. (2008) *Ekonomika rezultativnosti diialnosti pidpriemstva* [Economics of enterprise performance]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
2. Arkhipov N. M. (2019) *Upravlinnia efektyvnosti operatsiinoi diialnosti pidpriemstva rozdrubnoi torhivli* [Management of efficiency of operational activity of the enterprise of retail trade]. (PhD), Kyiv. Available at: <https://knote.edu.ua/file/Mg==/3bfaacdda3191daf9ae49388890bf830.pdf> (accessed 29 April 2022).
3. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti» [National Accounting Regulation (Standard) 1 "General Financial Reporting Requirements"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (accessed 26 April 2022).
4. Kapinos H. I., Babii I. V. (2013) *Operatsiinyi menedzhment* [Operations Management]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury. (in Ukrainian)
5. Blank I. A. (2007) *Upravleniye pribylyu* [Profit management]. Kyiv: Nika-Tsentr. (in Ukrainian)
6. Mykhailovska O. V. (2008) *Operatsiinyi menedzhment* [Operations Management]. Kyiv: Kondor. (in Ukrainian)
7. Pokropyvnyi S. F. (2003) *Ekonomika pidpriemstva* [Economics of the enterprise]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
8. Nykyforchyn M. D. (2017) *Sutnist operatsiinoi efektyvnosti pidpriemstva v konteksti suchasnykh ekonomichnykh teorii* [The essence of operational efficiency of the enterprise in the context of modern economic theories]. *Finansovyi prostir* [Financial space], vol. 4(28), pp. 134–139. Available at: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/547/545> (accessed 26 April 2022).
9. Ihnatieva I. A., Havrylenko T. V. (2018) *Operatsiina efektyvnist v stratehichnomu upravlinni promyslovymy pidpriemstvamy* [Operational efficiency in strategic management of industrial enterprises]. *Sotsialno-ekonomichnyi rozvytok rehioniv v konteksti mizhnarodnoi intehratsii* [Socio-economic development of regions in the context of international integration], vol. 28(18), pp. 56–60. Available at: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15757/Ihnatieva_Operatsiina_efektyvnist_v_stratehichnomu_upravlinni.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accessed 26 April 2022).
10. Osokina A. V., Chychkan-Khlipovka Yu. M. (2015) *Teoretyko-prykladni aspekty upravlinnia operatsiinoiu efektyvnosti pidpriemstva* [Theoretical and applied aspects of operational efficiency management of the enterprise]. *Chernihivskiyi naukovyi chasopys. Seriya 1, Ekonomika i upravlinnia* [Chernihiv Scientific Journal. Series 1. Economics and Management], vol. 1(6), pp. 46–56. Available at: http://journals.stu.cn.ua/scientific_e-journal_of_chernigov/article/download/61182/56883 (accessed 29 April 2022).
11. Hetman O. O. (2010) *Ekonomika pidpriemstva* [Economics of the enterprise]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury. (in Ukrainian)
12. Sarychev D. O. (2012) *Upravlinnia efektyvnosti operatsiinoi diialnosti pidpriemstv* [Management of efficiency of operational activity of enterprises]. *Stratehiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Strategy of economic development of Ukraine], vol. 30, pp. 136–143. Available at: [http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/4347/2012_30_\(136-143\).pdf;jsessionid=197E8F185C383F774A9E05A973EEF1FD?sequence=1](http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/4347/2012_30_(136-143).pdf;jsessionid=197E8F185C383F774A9E05A973EEF1FD?sequence=1) (accessed 29 April 2022).
13. Lobov S., Nusinov V. (2014) *Otsiniuvannia efektyvnosti operatsiinoi diialnosti pidpriemstv dlia riznykh subiektiv otsiniuvannia* [Evaluation of the effectiveness of operating activities of enterprises for different subjects of evaluation]. *Zbirnyk naukovykh prats ChDTU* [Collection of scientific works of ChSTU], vol. 38, pp. 12–17. Available at: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/download/84586/80135> (accessed 29 April 2022).

Стаття надійшла до редакції 31.05.2022.
The article was received 31 May 2022.